

ČTVRTLETNÍK

ZIMA 2021/2022

PRO PAMÁTKY

Příběhy v kostce

ROZHOVOR S RESTAURÁTKOU MOZAIK MAGDALENOU KRACÍK ŠTORKÁNOVOU
NOVĚ OTEVŘENÁ EXPOZICE PAMÁTNÍKU ZÁMEČEK V PARDUBICÍCH
ZAJÍMAVÉ REKONSTRUKCE TŘÍ MUZEJNÍCH OBJEKTŮ

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

ÚVODEM

Důvěra. V životě každého z nás hraje velmi důležitou roli. Pro mě osobně znamená pocit bezpečí. Důvěra ovšem nepřichází sama od sebe. Je třeba ji budovat. Stojí za ní kratší nebo delší pozitivní zkušenost. Jde o proces, kdy sami poznáváme, čemu nebo komu můžeme věřit, na koho se obracet v životě obecně nebo v rámci konkrétních situací a svěřených úkolů.

V roce 2022 oslavíme 15 let od založení organizace. Stále více si uvědomuji, že je to právě důvěra lidí, kteří stáli a stojí za celým tímto obdobím. Stovky setkání – rozhovorů. Přemýšlení, naslouchání a každodenní práce celého týmu. Přestože ne vždy máme stejný názor, je to právě důvěra, která nás spojuje. Navzájem v našem kolektivu, ale také s vámi, našimi čtenáři a partnery.

Upřímně děkuji za každou zpětnou vazbu, kterou jste nám v poslední době zaslali. A že jich nebylo úplně málo. Jsou totiž důležitým potvrzením, že naše práce má pro vás smysl. Vážím si toho a těším se, že se v následujících měsících po čase znovu osobně setkáme.

Děkuji za vaši důvěru.

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

Ve třetím čtvrtletí přibýlo do evidence Národního památkového ústavu přes 20 nemovitých kulturních památek. Ministerstvo kultury za ně prohlásilo mimo jiné českobudějovickou evangelickou kapli, školu v Brně, vilu Christofera Fischera v Aši, komín v Novém Sedle, kapli sv. Anny v Kyselce nebo tři pomníky prusko-rakouské války ve Dvoře Králové nad Labem. Památkami se

Kryštof Jeleň/ici

staly strojní cihelna v Horažďovicích, akvadukt v České Kamenici či Nová scéna Národního divadla v Praze.

UMĚLECKÁ MUZEA V DIGITÁLNÍM VĚKU

Výzkumné centrum Belvedere sídlící ve Vídni organizuje v termínu 17.–21. ledna 2022 mezinárodní on-line konferenci se zaměřením na budoucí vývoj uměleckých muzeí s ohledem na probíhající digitální revoluci. Příspěvky zazní v anglic-

kém a německém jazyce. Během setkání bude reflektován i neopomenutelný vliv pandemie a s ní spojených problémů a výzev. Právě krizové reflexi a schopnosti muzeí adaptovat svou činnost v rámci virtuálního prostoru se budou diskuze věnovat primárně. Více informací na www.belvedere.at/digitalmuseum2022#Programm

PŘIHLÁŠKY DO CENY EUROPA NOSTRA 2022

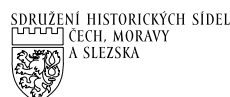
Archiv Europa Nostra

Evropská komise a Europa Nostra zveřejnily výzvu pro přihlašování do Cen Evropské unie pro kulturní dědictví / Cen Europa Nostra 2022. Ocenění jsou udělována v kategoriích restaurování, výzkum, služba ochrany kulturního dědictví a vzdělávání, odborná příprava a zvyšování povědomí o kulturním dědictví. Oceněno bude až 30 projektů z celé Evropy. Z nich až pět získá Grand Prix s finanční odměnou 10 tisíc eur. Jeden z vítězů získá také Cenu veřejnosti, která vzejde z internetového hlasování. Uzávěrka přihlášek je 1. února 2022.

www.kreativnieuropa.cz/kultura/7971/

SPOLUPRACUJEME

ČASOPIS PROPAMÁTKY VYDÁVÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. REDAKCE DLOUHODOBĚ SPOLUPRACUJE S ŘADOU VÝZNAMNÝCH OBOROVÝCH ORGANIZACÍ:

Milada Dománková

HEJNICKÁ MADONA ZE SBÍREK SEVEROČESKÉHO MUZEA V LIBERCI PO RESTAUROVÁNÍ

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

MIKROMOZAIKA VELIKOSTI DLANĚ PROŠLA PRVNÍ CT ANALÝZOU. JEJÍ RESTAUROVÁNÍ BYLO ZNAČNĚ NÁROČNÉ. MADONĚ A MÍSTY I JEŽÍŠKOVI CHYBĚLA OBLIČEJOVÁ ČÁST.

ROZHOVOR

S MAGDALENOU KRACÍK ŠTORKÁNOVOU

Mozaika je jazyk

Některá umělecká díla vyžadují divákův odstup. Jsou-li nepochopena, hrozí jim zánik. Kdo v nich objeví klenot, může je zachránit. O takové práci, kterou bytostně žije a miluje, jsme si povídali s restaurátorkou mozaik.

Co pro vás osobně mozaika znamená?

Krásná otázka – moc a ještě víc, je to můj svět, moje cesta. Vytvářet a chránit mozaiky je moje povolání, možná až poselství a poslání, cítím vděk za možnost být spjatá s mozaikou, být z Boží vůle mozaikářkou. Mozaika je jazyk. Kdo mu chce porozumět, musí překlénout spáru mezi kostičkami a vnímat jednotlivé znaky, které jsou podobné jako pixely na obrázcích, fotografiích nebo QR kódech způsobem výrazu v nižším rozlišení.

Kde všude se můžeme s mozaikami setkat? Jakou plní funkci a jak se funkce proměňovala v čase?

Budeme-li schopni chápat mozaiku v širším smyslu v jejích různých podobách, spatříme ji napříč dějinami

a všemi civilizacemi. Keramická mozaika se začala objevovat jako součást architektury v Mezopotámii, v antickém Řecku pokrývaly kamenné tessery podlahy, v raně křesťanském světě a v Byzantské říši postupně šplhala mozaika po stěnách a sloupech, aby zdobila stropy i klenuté prostory, a to především s užitím sklosmaltů. Uplatňovala se též v exteriéru v sakrálních i profánních prostorách. Plnila funkci nejen estetickou, ale svou trvanlivostí a odolností předčila mnoho uměleckých technik. Proto se k ní uchylovali tvůrci již v antice, když převáděli malby do muzívních obrazů. Dodnes podává svědectví, jak (nedochované) malby vlastně vypadaly. I z toho důvodu byla v minulosti často zneužívána pro propagandistické účely. V lidské bytosti dříme touha skládat kusy, střepy, díly už od dětství. Takové hry se mozaice podobají, jen se liší podle generací – například Rubikova kostka, Tetris, Lego nebo Minecraft.

Jak byste charakterizovala muzívní umění a jeho místo v dějinách umění?

Muzívní umění osobně vnímám o stupeň výš než dnes nadužívaný až zprofanovaný výraz mozaika. Ačkoliv se jedná v principu o totéž, rozdíl je zřejmý. Pod názvem mozaika dnes obchodníci nabízejí průmyslově zpracované čtverečky, které si je možné na perlince nalepit do sprchového koutu. Uměleckou ani řemeslnou kvalitu zde nehledejme. Muzívní umění v sobě dle mého názoru slučuje architekturu, malbu, sochu a další řemeslné

TEXT JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO ARCHIV ART & CRAFT MOZAIKA, Z. S.,
MILADA DOMÁNKOVÁ

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

MAGDALENA KRACÍK ŠTORKÁNOVÁ BĚHEM PRACÍ NA MOZAIKOVÉ VÝZDOBĚ HROBKY KARLA SLADKOVSKÉHO Z OLŠANSKÝCH HRBITOVŮ, Z NÍŽ SE DOCHOVALA JEN OKRAJOVÁ BORDURA A STARÉ FOTOGRAFIE.

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

MOZAIKA SAURA BALLARDINIHO MĚŘÍ NA DÉLKU 40 METRŮ A PO SNESENÍ VÁŽILA ČTYŘI TUNY.

a umělecké techniky. Zcela bezpochyby se tak jedná o multidisciplinární techniku, pro jejíž úspěšnou realizaci je nutné se vyznat v charakteristice použitých materiálů, zvládnout a ovládnout techniku skladby a přípravu materiálů, osvojit si specifické mozaikové zkratky a uplatňovat další uměleckotechnické zásady.

Mozaika jako plošná výtvarná technika spadá do široké kategorie zdobení povrchů. Vyjadřuje základní přírodní princip, dle kterého se drobné částičky spojují do vyššího smysluplného celku. Výsledný tvar znásobuje energii vnese-nou každou jednotlivou částicí, aniž by zcela popřel jejich původní autonomii.

Místo v dějinách si mozaika našla v každém období. V této souvislosti bych čtenářům doporučila publikaci vydanou k výstavě OPUS MUSIVUM – mozaika ve výtvarném umění.

Jak se vyvíjela tvorba mozaik na našem území?

Pomineme-li mozaiku Posledního soudu na Zlaté bráně katedrály sv. Víta a rudolfínskou Prahu s dílnami Castrucciů a Miseroniů, vznikala u nás muzivní díla až na konci 19. století. Jednalo se výlučně o importy z Benátek, Innsbrucku a posléze z Berlína a Mnichova. Až na počátku 20. století otevřel Viktor Foerster první mozaikovou dílnu v Praze. Zpočátku tvořil pod vlivem beuronské školy, postupně ale nabýval sebevědomí k autorskému rukopisu. Po něm převzala dílnu jeho

MAGDALENA KRACÍK ŠTORKÁNOVÁ

- ▶ restaurátorka mozaik
- ▶ narodila se v Praze v roce 1980
- ▶ vystudovala Akademii výtvarných umění v Praze, doktorské studium zaměřené na muzivní památky absolvovala u prof. ak. mal. Karla Strettiho
- ▶ účastnila se odborných stáží v italské Carrare, Florencii a ve Vídni
- ▶ je zakladatelkou a předsedkyní Art & Craft MOZAIKA, z. s.
- ▶ věnuje se i sochařství, výrobě šperků, publikační činnosti, vystupuje na mezinárodních konferencích, pořádá workshopy a sympozia, vede ateliér umělecké mozaiky MOZAIKART
- ▶ má tři děti, které rády rozbíjí talíře, neb se střepy mamince hodí do mozaiky

žena Marie Viktorie Foersterová. Následně fungovalo několik dalších dílen, které buď postupně zanikly, nebo byly sloučeny po roce 1948. Ve druhé polovině 20. století byl podnik Ústředí uměleckých řemesel (ÚUR) centralizován a zásadní část produkce se soustředila v pražských dílnách. Samozřejmě existovala regionální specifika podle použitých surovin a materiálů, například ve sklářských severních Čechách vznikaly mozaiky ze sintrovaných a mačkaných skel. Vesměs se jednalo o vazby daných investorů, objednatelů a architektů na určité dodavatele, výrobce a podobně. Významným propagátorem se na počátku 20. století stal Osvald Polívka, který často nechával vyzdobit fasády navrhovaných objektů právě mozaikou. Měl kontakty na firmu Alberta Neuhausera z Innsbrucku, kde vznikla například transkripce návrhů Mikoláše Alše, Jana Preislera či Stanislava Ulmana.

Jaký je vztah architektury a muzivního umění? Čím se vyznačují současné trendy? Jaký materiál hraje prim?

Architektura je pro mozaiku klíčová. Mozaika je na ni navázána, společně fungují, jedna druhou povznáší a doplňují se. Mozaiku běžně vnímáme z větší vzdálenosti, s odstupem. Máte-li však možnost přijít blíž, rozkryje se vám pohled na detail, můžete pozorovat skladbu (připodobnila bych ji té hudební), leckdy je to opravdu magické, jak vše začne fungovat až s jistým odstupem, ten máme až v syntéze s architekturou.

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

RESTAUROVÁNÍ SKLENĚNÉ MOZAIKY OD SAURA BALLARDINIHO TRVALO TŘI ROKY. SPOLKU ART & CRAFT SE JI PODAŘILO ZACHRÁNIT Z ÚSTŘEDNÍ TELEKOMUNIKAČNÍ BUDOVY NA ŽIŽKOVĚ URČENÉ K DEMOLICI.

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

PRŮZKUM MOZAIKY VIKTORA FOERSTERA NA ATICE BÝVALÉHO HOTELU EVROPA V PRAZE

Současným trendem v umělecké mozaice je například touha zapojit materiály, které nejsou toxické, nemají dopad na přírodu. Často se v této souvislosti užívají slova jako upcycling nebo recycling. Je to příjemný pocit dávat starým, rozbitým věcem nový smysl, užitek, novou podobu. Co se týká témat, mozaika umí odzrcadlit současné problémy, reagovat na současné umění – je to takový několik staletí starý komiks, street art... S materiály je stále větší potíž. Ty klasické jsou čím dál tím víc nedostupné a nahrazují je polotovary, náhražky, skla už nejsou probarvená, pouze mají subtilní vrstvu barvy. Totéž platí o glazurách, které jsou často velmi nekvalitní, obklady a dlažby mají velmi různorodou kvalitu a je dobré dbát na pořízení těch nejlepších. Čas strávený při tvorbě by měl být adekvátní použitým materiálům. Smutné je, že u nás, v bývalé sklářské a mozaikářské velmoci, se už sklosmalty nevyrábí.

Jaká jsou specifika materiálů odlišných druhů mozaik?

Historicky se vycházelo zejména z lokálních surovin a materiálů. Postupem času se stala mozaika a materiály na její vytvoření špičkovým zbožím. Podlaha vyžaduje pevný a rovný povrch, proto se zde prosadil hlavně kámen – broušený do hladké kompaktní plochy, je úzce navázán na strukturu a tektoniku stavby. Kamenná mozaika se užívala od 19. století také na dlažby městských chodníků, byla však omezena barevnou škálou. Skleněná mo-

zaika vyniká oproti hmotnému kameni hrou se světlem, které prochází prostorem, a navozuje úžasnou atmosféru. Základním materiálem pro tvorbu klasické mozaiky s užitím ručně štípaných tesser je mozaikové sklo. V praxi se lze často setkat také s termíny mozaikový sklosmalt či mozaikový smalt. Ovšem kromě tohoto materiálu lze tvořit mikromozaiiku (šperky, pamětní předměty atd.), mozaiku z bižuterních polotovarů, z prefabrikovaných mačkaných komponentů, ale také z plochého nebo lehaného skla. Za nejušlechtlejší materiál jsou považovány zlaté tessery – plátky drahých kovů (zlato, stříbro a další příměsi) zatavené mezi dvě vrstvy skla. Samostatnou kapitolu představují keramické řezané mozaiky RAKO zejména z období začátku 20. století.

V době socialismu byly mozaiky do značné míry politicky zprofanované. Jak to ovlivnilo vztah umělců, odborníků i laické veřejnosti k muzivnímu umění po roce 1989?

Současné vnímání mozaiky je stále velmi ovlivněno zakořeněnou rovnicí: mozaiky = komunistické mozaiky. Většina starší generace má dodnes problém podívat se na problematiku střízlivě, nezaujatě. Mozaika nese DNA doby vzniku, je v ní prostě zakódována. Postupem času ze sebe smývá nánosy a začíná být doceňována. U mladší generace má své zastánce, nadšence, fanoušky, a to včetně zainteresované odborné veřejnosti. Je dobré podívat se na tvůrce a jejich výkony přesahující

leckdy možnosti vytyčené zadavatelem a hodnocené komisí – doporučí například mozaiky od „Válovek“, Adrieny Šimotové, Zdeňky Sýkory, Jaroslava Šerých, Elišky Rožátové, Mikuláše Medka, Karla Malicha a dalších.

Čím se vyznačuje novodobý vztah památkové péče k mozaikám? Hrozí jim zánik? Předchází se mu aktivně?

Novodobá památková péče u nás začíná chápat mozaiku jako techniku až v několika posledních letech. Zájem se teprve rodí. Když jsem před 20 lety ještě při studiu Akademie výtvarných umění začala systematicky studovat mozaiky a jejich vývoj, pochopila jsem, že ani profesori mi nejsou schopni poradit. S restaurováním mozaiky se setkali sporadicky, na rozdíl od pozlácování, restaurování sgrafita a podobně. Hledat oporu a učitele v muzivní technice, organizovanou skupinu, natož školu, nebylo u nás možné. Proto jsem se také tolik věnovala propagaci mozaiky a snažila se najít spojence, což se povedlo.

Přesto mozaikám stále hrozí zánik. V lepším případě se jich mnoho skrývá za sádkartonovými deskami, v horším již byly demolovány nebo jsou v havarijním stavu. Jakmile na takový případ narazím, okamžitě se snažím aktivovat síly ke zlepšení. Zatím se mi (až na drobné výjimky – například mozaiky se srpem a kladivem v Semilech, kde i přes snahu a vůli vedení města došlo k zateplení fasády) podařilo zachránit všechny mozaiky nebo alespoň jejich části.

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

STAV SKLENĚNÉ MOZAIKY V MOSTU OD JAROMÍRA ČIČATKY NA POČÁTKU RESTAURÁTORSKÝCH PRACÍ

Art & Craft MOZAIKA, z. s.

SONDA MOZAIKY MARTINA SLADKÉHO NA ZASTÁVCE METRA STAROMĚSTSKÁ V PRAZE

O aktivním předcházení zkáze mozaik se dá mluvit v řádu jednotlivců působících v institucích. Ráda bych je jmenovala a poděkovala vedení a pracovníkům muzeí v Liberci, v Novém Bydžově, v Ústí nad Labem a Správě pražských hřbitovů, se kterými se podařila zrestaurovat celá řada muzívních děl a památek.

Jakou úroveň podle vás dosahuje restaurování mozaik v Česku ve srovnání se zahraničím?

Rozhodně se máme co učit, ale také co nabídnout. V Itálii je mozaice a jejímu restaurování věnován velký prostor. Mám na mysli studium na středních i vysokých školách se zaměřením na mozaiku, pravidelné konference (ICCM – International Committee for the Conservation of Mosaics, AIMC – Associazione Internazionale del Mosaico Contemporaneo, Centro Nazionale della Ricerca pořádá Mosaic: Archaeometry, Technology, Conservation atd.), sympozia, výstavy, publikace. U nás se snažíme vyvíjet aktivitu na tomto poli my jakožto spolek pro mozaiku Art & Craft MOZAIKA. Postupem času se přidali i další zájemci s užším zaměřením na historii, archiválii, lokalitu a podobně. Jmenovala bych třeba Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze a Univerzitu Pardubice s projektem České mozaiky, spolek Kuprospěchu a jeho Projekt mozaiky a další.

Co považujete za zásadní v péči o mozaiky, aby se zachovaly budoucím generacím?

Především záchranu děl před demolicí. Následně program, který by zachytil stav mozaik před transfery. Neustálé studium, propojení restaurátorů s technologií, učít tomuto řemeslu další generace, navrátit se k tavbě a výrobě mozaikového skla... Můžeme a snažíme se to vše dělat. Pokračovat v úsilí, námaze a hlubokém soustředěném vynaloženém při záchraně.

Na čem aktuálně pracujete?

Máme několik dlouhodobých projektů, kterým se věnujeme roky. Trávím mnoho času přípravou. Často hledáme investory, prostory, depozitáře, oslovujeme muzea, provádíme průzkumy a záměry na restaurování, transfery. Momentálně jsme po třech letech úspěšně dokončili práce na skleněné mozaice od Saura Ballardiniho z Ústřední telekomunikační budovy na Žižkově, kterou jsme transferovali před plánovanou demolicí budovy. Dokončujeme poslední etapu restaurování mozaiky od Viktora Foerster z počátku 20. století na portálu dolínského kostela Šimona a Judy nedaleko Slaného. Pomáháme se založením stálé expozice mozaik v Milovicích, kde se nám podařilo v roce 2017 zachránit dva fragmenty skleněné mozaiky před demolicí a další mozaiky ze zdemolovaných objektů bývalé základny sovětských vojáků. Začali jsme restaurovat skleněnou mozaiku v Mostu od Jaromíra Čičatky. Přípravuji se na dvě zahraniční konference přeložené z loňska na jaro roku 2022 a moc se těším na setkání

s kolegy se stejnou vášní pro mozaiky. Máme studenty ze zahraničí v programu Erasmus, věnuji se okrajově také workshopům a propagaci techniky. V rámci své volné tvorby se podílím na přeshraničním projektu Setkání v prostoru nebo na tvorbě pítek pro zvěř (to bylo z vnitřního přesvědčení, že v posledních letech sucho sužuje vše živé).

Provozujete také svůj ateliér umělecké mozaiky MOZAIKART. Co vás víc naplňuje – restaurování či autor-ská tvorba?

Propojení obojího mi pomáhá být a žít v profesní rovnováze, jedno vyvažuje druhé. Věřím, že díky tomu dokážu mít nadhled a především mě moje práce baví a naplňuje. Volnost tvorby kompenzuje spoutanost, preciznost, důslednost, zodpovědnost, respekt a oddanost k rukopisu autora při restaurování. Je to vlastně nutnost a úleva, touha, vnitřní pnutí, taková profesní dekomprese. Kromě toho jsem ráda s lidmi, proto pořádám kurzy, vedu studenty Střední umělecko-průmyslové školy sklářské Kamenický Šenov a studenty restaurování skla a keramiky na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze při semestrálních pracích a praxích, momentálně také závěrečnou práci studentky z Art & Design Institutu. Každý rok mám v ateliéru zahraniční studenty na programu Erasmus nebo na praxi. I toto je spíše odpočinková činnost, při které vznikají úzké vazby a dlouholetá přátelství. ■

Archiv Informations- und Weiterbildungszentrum Baudenkmalpflege – Kartause Mauerbach

WORKSHOP V MAUERBACHU U VÍDNĚ – PRAKTICKÝ KURZ TRADIČNÍ KOVÁŘSKÉ TECHNIKY

Archiv Fakulty restaurování Univerzity Pardubice

WORKSHOP NA FAKULTĚ RESTAUROVÁNÍ V LITOMÝŠLI – PRAKTICKÝ KURZ ZAMĚŘENÝ NA VÝROBU MRAMOROVANÝCH PAPÍRŮ

PROJEKT

Vzdělávání je celoživotní cesta

Fakulta restaurování Univerzity Pardubice se podílí na rozvoji a zvýšení kvality celoživotního vzdělávání v oblasti péče o hmotné kulturní dědictví. Pomáhá jí v tom program ERASMUS+.

TEXT LUCIE KAŠKOVÁ
FOTO ARCHIV INFORMATIONS- UND WEITERBILDUNGSZENTRUM BAUDENKMALPFLEGE – KARTAUSE MAUERBACH, ARCHIV FAKULTY RESTAUROVÁNÍ UNIVERZITY PARDUBICE

Projekt Mezinárodní spolupráce pro odbornou přípravu v oblasti ochrany kulturního dědictví je založen na spolupráci partnerů ze Slovenska (Academia Istropolitana Nova), Česka (Fakulta restaurování Univerzity Pardubice) a Rakouska (Verein Förderung der Baudenkmalpflege) a je rozčleněn do tří etap.

První mapuje současné vzdělávací aktivity. Druhá je zaměřena zejména na analýzu potřeb cílových skupin. K tomu bylo využito dotazníkového šetření zveřejněného též na portálu PROPAMÁTKY. Všichni respondenti si zaslouží poděkování. Konečným cílem projektu je navrhnout systém kvalitních vzdělávacích programů.

„Není nezbytné vytvářet zcela novou strukturu. Máme celoživotní vzdělávací

ní na takové úrovni, že je možné využít již existující nabídky a navrhnout její doplnění tak, aby odpovídala moderním požadavkům,“ upřesňuje Karol Bayer, proděkan Fakulty restaurování Univerzity Pardubice.

„Do celoživotního vzdělávání se v rámci širokého spektra činností naší fakulty aktivně zapojujeme. Proto jsme byli rádi, když se nám naskytla možnost být spoluřešitelem mezinárodního projektu, který je na tento typ studia zaměřen. Jsme totiž přesvědčeni, že kromě klasických studijních programů hraje velmi důležitou roli i celoživotní vzdělávání, a proto musí být i jeho kvalita na vysoké úrovni,“ domnívá se Karol Bayer.

Důležitou roli na poli vzdělávání v památkové péči hraje také Národní památkový ústav, který se v průběhu řešení projektu stal jeho asociovaným partnerem.

Jana Michalčáková, náměstkyně generální ředitelky Národního památkového ústavu pro památkovou péči, vnímá tuto spolupráci jako velmi přínosnou: „Další vzdělávání našich zaměstnanců je pro nás důležité a chceme přispět ke zlepšení jeho nabídky. Vzdělávání je totiž celoživotní cestou a nesmíme na to zapomínat. Proto jsme rádi, že i my se můžeme podílet na rozvoji a modernizaci nabízených odborně zaměřených kurzů.“ ■

fr.upce.cz

Severočeské muzeum v Liberci

HLAVNÍ VSTUP DO SEVEROČESKÉHO MUZEA
V LIBERCI

Severočeské muzeum v Liberci

POHLED DO HLAVNÍHO VÝSTAVNÍHO SÁLU

ZAJÍMAVÉ REKONSTRUKCE

Obnova tří muzejních objektů

Muzea mají v lidském životě své specifické místo a jsou významným článkem vzdělávání. Ze souboru v současnosti prováděných rekonstrukcí přiblížíme trojici nedávno dokončených obnov zastupujících různé architektonické etapy.

Ačkoliv bývá téma muzejní architektury někdy opomíjené, má ve výsledné podobě expozic a muzejních koncepcí podstatný vliv. Spojení architektury a muzeologie pozorujeme již od antiky a souvisí se vznikem prvních chrámových sbírek. Pojem muzeum je pak odvozený z řeckého slova *musaion*, tedy chrám múz.

Síť muzeí v Česku je velice hustá a převážná většina z nich sídlí v objektech, které měly původně jiný účel. Budovy muzejního typu u nás vznikaly

ve velké míře od třetí čtvrtiny 19. století do první světové války. V současnosti na mnoha objektech probíhají velké rekonstrukce, mimo jiné lze uvést Muzeum Těšínska v Jablunkově, Wenkeův dům v Jaroměři, Armádní muzeum Žižkov v Praze nebo Muzeum literatury v Petschkově vile v Bubenči, jehož otevření se chystá v roce 2022.

Z početného fondu historických muzejních budov se zaměříme na Severočeské muzeum v Liberci, Vlastivědné muzeum v Olomouci a Památník Jana Amose Komenského v areálu bývalého bratrského sboru ve Fulneku. Všechny tři památkově chráněné stavby prošly odlišnou a specifickou fází obnovy. Představíme nejen jejich architektonickou rozmanitost, ale především náročný proces rekonstrukce.

LIBEREC

Monumentální a zároveň hlavní budova Severočeského muzea na Masarykově třídě byla postavena v letech 1896–1898 podle projektu rakouského dvorního architekta Friedricha Ohmanna v novorenesančním slohu s raně secesními prvky. Hlavními poznávacími znaky jsou například obklad stěn z hořického pískovce a bohatá sochařská výzdoba. K prvním stavebním úpravám došlo v roce 1904 v okamžiku získání uměleckých sbírek místního sběratele a podnikatele Heinricha Liebiga. Od té doby se významnější stavební změny nerealizovaly. Muzejní areál tvořený hlavním objektem s přílehlým parkem tvoří ze západní strany

TEXT KRYŠTOF HAVLICE
FOTO SEVEROČESKÉ MUZEUM V LIBERCI,
PAVEL ROZSÍVAL, MAGDALÉNA
FEILHAUEROVÁ, MIROSLAV BITTER

Severočeské muzeum v Liberci

OBNOVENÉ HLAVNÍ SCHODIŠTĚ

Severočeské muzeum v Liberci

EXPOZICE S NÁZVEM LIBERECKÉ FRAGMENTY PŘEDSTAVUJE DĚJINY MĚSTA.

spolu s mladšími budovami obchodní komory a městských lázní vstupní dominantu do vilové čtvrti zahradního města. Od svého počátku byl objekt koncipován jako umělecko-průmyslové muzeum založené především díky sdružení libereckých podnikatelů. Ti se jako projev svého mecenášství snažili shromažďovat řemeslné a umělecké sbírky. V roce 1945 se provoz institucionálně i expozičně rozšířil o dříve samostatné vlastivědné a přírodovědné muzeum.

Dvoukřídlá budova je charakteristická především východní mansardovou střechou vytvořenou jako přesná kopie městského tkalcovského domu konce 18. století a západní věží. Ta je přesnou replikou liberecké renesanční radniční věže, která byla zbořena z důvodu stavby nové radnice. Mezi neméně výrazné znaky stavby v interiéru patří mimo jiné dvoupatrová centrála s trojbokým monumentálním představeným vstupním schodištěm a bočními točitými schodišti a východní křídlo s hlavním výstavním sálem.

V letech 2018–2020 proběhla celková obnova všech veřejně přístupných interiérů a části původních kanceláří, které se proměnily v depozitáře sbírkových předmětů. Došlo k úpravám pro bezbariérový provoz, nově byl upraven vstupní vestibul, recepce s obchodem, šatna, toalety, knihovna, výukový ateliér nebo výtah. Objekt byl vybaven novými technologiemi včetně expozičního osvětlení a klimatizace. Všechny

původní uměleckořemeslné součásti zahrnující teracové podlahy, truhlářské a sochařské prvky, vstupní schodiště nebo historické osvětlení prošly náročným restaurováním.

Největších změn doznaly jednotlivé expozice řešené soudobou architektonickou formou, která nekonkuruje prostředí památky, ale zároveň využívá moderní a interaktivní technologie. Ukázkovým znakem proměny jsou například vestavby ve vybraných sálech, které umožnily rozšíření výstavních ploch a zároveň zlepšení podmínek pro sbírkové exponáty. Za pozornost stojí také nově vytvořený výukový ateliér pro děti nebo fotografická minigalerie FOG. Na venkovním vstupním schodišti jsou instalováni dva bronzovi lvi od Jaroslava Róny. Z mnoha uměleckých děl, které se podařilo muzeu v posledním období zachránit, je namísto jmenovat cennou mikromozaiiku Hejnické madozny s dítětem, kterou restaurovala Magdalena Kracík Štorkánová.

Projektantem realizované obnovy se stal ateliér Hlaváček-architekti, s. r. o., generálním dodavatelem stavební části byla firma BAK stavební společnost, a. s., dodavatelem interiérového vybavení byla firma M Plus, spol. s r. o. Celkové náklady rekonstrukce byly 143 milionů korun. Projekt byl spolufinancován z Integrovaného regionálního operačního programu Evropské unie, investorem se stal také jakožto zřizovatel Liberecký kraj. Obnova postoupila do finále v mezinárodní soutě-

ži muzeí The European Museum of the Year Award (EMYA). Velkorysou nabídku všem návštěvníkům instituce nabízí do 30. dubna 2022 v podobě volného vstupu.

OLOMOUČ

Někdejší klášter klarisek s kostelem sv. Kláry zahrnuje objekt bývalého klášterního svatostánku orientovaného do náměstí Republiky s navazujícími křídly uzavírajícími obdélné nádvoří. Budovy bývalého kláštera pocházejí převážně z pozdně barokního období a leží v severozápadní části olomouckého Předhradí v původním místě klariského kláštera, jehož počátky jsou zasazovány do poloviny 13. století. Výstavba refektáře se severním křídlem je spojovaná s abatyší Agnes Schreyerovou a rokem 1754, navazovala na úpravy městské fortifikace. Stavitelem byl olomoucký zednický mistr Matyáš Kniebandl. Vznik kostela dokončeného v roce 1774 je spjatý s pozdější abatyší Norbertou Munierovou a zednickým mistrem Václavem Bedou. Ke zrušení konventu v rámci úvodní vlny josefínských reforem došlo v roce 1782. Výraznější stavební úpravy proběhly na přelomu 18. a 19. století, kdy budovy využívala vojenská správa a jejich část sloužila jako knihovna. V 50. letech 20. století byla dispozice přizpůsobena v souvislosti s přeměnou areálu k muzeálnímu využití.

V létě 2021 byla dokončena obnova krovů pojímající přeskládání a doplnění nové pálené střešní krytiny. Sta-

Pavel Rozával

V LÉTĚ 2021 BYLA DOKONČENA OBNOVA KROVU A STŘEŠNÍCH PARTIÍ VLASTIVĚDNÉHO MUZEA V OLOMOUCI.

Pavel Rozával

VNITŘNÍ DVŮR

vební proces ve střešních partiích severního, západního, východního křídla a pultového zastřešení přiléhajícího k bývalému kostelu sv. Kláry byl spojen s následnou obnovou barevnosti fasád. V plánu je sanace vlhkého zdiva konventních budov, proměna vizuální stránky části výstavních prostor nebo rekonstrukce vnějších nádvoří. Hlavním projektantem byla společnost OK PYRUS, s. r. o., a dodavatelem STAVARIA NEO, s. r. o. Na celém projektu oprav se finančně podílel Olomoucký kraj, který je zřizovatelem muzea. Celkové náklady realizované fáze činily přes 34,6 milionu korun. Z hlediska památkové péče byl dosud také projednán nerealizovaný návrh zastřešení atria Vlastivědného muzea podle projektu studia atelier-r, s. r. o.

FULNEK

Stavba původně bratrského sboru vznikla v 15. století a sborová modlitebna nedlouho poté. Její současná podoba je výsledkem početných stavebních úprav. Obvodové zdivo kaple pochází z konce 15. století. Původní modlitebna byla v podstatě jednolodním kostelem s polygonálním presbyteriem. Mezi lety 1618–1621 zastával funkci správce sboru Jan Amos Komenský a později koncem 17. století kostel zanikl. Nacházela se v něm jizdárna, současně byl využíván také jako sýpka. Počátkem 18. století vznikl špitál. S touto úpravou souvisí provedené stavební změny, konkrétně oddělení části lodi a presbyteria příčkou. Vznikla kaple sv. Wilgefortis (sv. Starosty), kte-

rá byla vysvěcena v roce 1706. Zbývající část lodi byla rozdělena trémovým stropem, zejména z nutnosti dispozičních úprav na pokoje pro špitálníky. Svému účelu objekt sloužil ještě koncem 19. století, později byl opuštěn a chátral. V 50. letech minulého století se prostor v rámci rozsáhlé rekonstrukce proměnil na Památník Jana Amose Komenského.

V roce 2017 se památka nacházela v neutěšeném technickém stavu především s nemalými problémy souvisejícími se vztlínáním vlhkosti zdiva. Při započaté obnově byly provedeny nové rozvody sítí, nová cihlová, částečně pískovcová podlaha a omítky. Došlo k opravě stropů, rozebrání částí stěn, výměně měděné krytiny za pálenou tašku nebo výměně oken a dveří.

Současná expozice Svět Komenského představuje Jana Amose zejména jako fulneckého měšťana, správce sboru, kazatele, kněze, rektora školy. Obnova muzea a instalace expozice byla z převážné části financována z Evropské unie, která se podílela částkou 25,42 milionu korun. Druhý velký podíl poskytl Moravskoslezský kraj v hodnotě 15,58 milionu korun a zbývající části byly hrazeny ze zdrojů Muzea Novojičínska. Hlavním projektantem úprav byl Petr Tomeš, zhotovitel TVARSTAV – REAL, s. r. o., sanaci vlhkosti zajišťovala firma IZOLACE A SANACE ZDIVA – PRINS, s. r. o. ■

www.muzeumlb.cz | www.vmo.cz | www.muzeumnj.cz/fulnek

ZEPTALI JSME SE

Jak náročný byl proces rekonstrukce Severočeského muzea v Liberci?

Jaroslav Zeman, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Liberci

Obnova muzea byla z památkového hlediska mimořádně náročná pro všechny zúčastněné s ohledem na snahu vyhovět specifickým uživatelským nárokům i technickým normám a přitom zachovat historický charakter této významné budovy. Celková rekonstrukce navíc počítala s celou řadou soudobých intervencí do interiéru, motivovaných jak snahou o maximální bezbariérovost (skleněné podlahy, rampy, výtah a podobně), tak odbornými požadavky v rámci expozic. Zároveň, jak už to u rekonstrukcí historických objektů bývá pravidlem, se v průběhu stavby objevila řada nových skutečností, se kterými projekt zákonitě nemohl počítat. Musela se tak například znovu zhotovit teracová podlaha hlavního sálu, neboť původní relikt již nebylo možné zachránit, což zapříčinila nepříliš kvalitně provedená realizace již v průběhu stavby muzea, která byla způsobena nedostatkem financí. Řada věcí se díky nasazení prováděcích firem podařila na výbornou (repase hlavních vstupních dveří, restaurování kamenických článků), jinde se naopak narazilo na limi-

Magdaléna Feilhauerová

HORNÍ PATRO NĚKDEJŠÍHO FULNECKÉHO ŠPÍTÁLU PO REKONSTRUKCI

Miroslav Bítel

POHLED NA OBNOVENÝ KOMPLEX PAMÁTNÍKU JANA AMOSE KOMENSKÉHO Z PTAČÍ PERSPEKTIVY

ty řemeslné zručnosti v rámci subdávky. Dobře je to patrné například na hlavním schodišti s nevhodným spárováním a doplněním jednotlivých stupňů. Celkově však lze navzdory dílčím výhradám obnovu této památkově významné stavby hodnotit kladně.

Jak lze zhodnotit realizovanou fázi obnovy Vlastivědného muzea?

Ondřej Belšík, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci

Na jaře roku 2019 byla na této kulturní památce zahájena rozsáhlá akce obnovy. Podstatná část prací však zůstává očím většiny návštěvníků muzea skrytá, jelikož se odehrála pod střechami jednotlivých budov. Komplexní obnovou prošly všechny krovové konstrukce střech nad křídly bývalého konventu a nad kostelem sv. Kláry. Svým způsobem se jednalo o výjimečnou akci jak po stránce přípravné, tak po stránce prováděcí. Podkladem pro vlastní návrh konstrukční sanace krovů byl důkladný stavebnětechnický průzkum. Jeho cílem bylo přesně zdokumentovat podobu a rozsah poškození jednotlivých dřevěných prvků, tedy určit co nejpřesněji rozsah zachování autentického materiálu. Pro identifikaci poškození a poruch byly využity vizuální a speciální přístrojové nedestruktivní a semidestruktivní diagnostické metody. Na základě výsledků uvedeného průzkumu byl vypracován staticky

podložený projekt konstrukční sanace krovů. Jeho základním hlediskem bylo zachovat konstrukční systém krovů, ale také již zmiňované maximum původního materiálu. I když v průběhu obnovovacích prací došlo k určitému navýšení množství vyměňovaných prvků nebo jejich částí, celou akci lze hodnotit jako zdařilou.

Z pohledu stávající praxe památkové péče je třeba pozitivně hodnotit i návrh stabilizačních prací na klenbách bývalého kostela sv. Kláry. V průběhu realizace obnovy zde totiž byly odhaleny statické poruchy a tato poměrně složitá problematika se vyřešila v úzké spolupráci se statickem generálního ředitelství Národního památkového ústavu. Po provedení důkladné dokumentace poruch a potřebných výpočtů se podařilo eliminovat nadbytečné zásahy do hmoty památky a omezit je pouze na nezbytně nutné stabilizační práce.

Jak náročný byl proces rekonstrukce fulneckého Památníku Jana Amose Komenského?

Markéta Jurašková, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě

Jednalo se o celkovou rekonstrukci objektu, která spočívala v sanaci dřevěných částí krovu a ve výměně střešní krytiny za keramickou střešní tašku, která na objektu v minulosti byla osazena. Dřevěné záklopové stropy v prostorách obou podlaží špitálu byly

poškozeny a neplnily svou statickou funkci, proto byly nahrazeny replikami. Dále bylo nutné vyřešit a odstranit příčiny vlhkosti objektu. Byly využity stávající vzduchové kanálky po obvodu stavby a byla zajištěna jejich plná funkčnost. Obvodové stěny orientované ke svahu byly řešeny vysoušením zdiva na principu přirozeného proudění vzduchu. V rámci interiéru došlo k provedení nové skladby podlah. V prostoru kaple je položena pískovcová dlažba, v přízemí dlažba cihlová a v patře jsou podlahy dřevěné. Před opravou omítek byl zpracován restaurátorský průzkum interiérů celé stavby. V prvním nadzemním podlaží byly objeveny fragmenty šablonové malířské výzdoby z druhé poloviny 19. století. V rámci interiéru kaple byl významnější souvislý nálezný objev na její severní stěně. Jedná se o výmalbu z 19. století. Následné restaurátorské práce spočívaly v zajištění dochovaných fragmentů tak, aby zde byla v budoucnu možnost tyto malby obnovit. Restaurovány byly i pískovcové prvky. Na opravu omítek byly použity vápenné ruční památkářské omítky. Obnovou prošly i výplně otvorů, okna v kapli byla opatřena vitrážemi a kastlová okna špitálu ručně taženým sklem. Navazující exteriérové plochy kolem stavby byly realizovány z pískovce včetně vstupního schodiště.

ANKETA

SESTRA
ANGELIKA

BOROMEJKA, DIECÉZNÍ ŘEDITELKA
PRO PAPEŽSKÁ MISIJNÍ DÍLA,
VYCHOVATELKA

Představme si své město či vesnici bez kostelů. Kdyby všechny kostely zmizely, určitě by nezmizely bohoslužby; tak jako v prvních třech staletích, kdy se věřící scházeli po domech, které si uzpůsobili, a i dnes by si věřící našli prostory, kde se budou scházet. O tom svědčí právě ty nové kostely na sídlištích. V češtině to tak neslyšíme, máme dvě slova pro kostel a církev, ale běžně se kostel i církev, tedy společenství, vyjádří stejným slovem (Kirche, church). Na druhou stranu přibývá míst, kde stojí starý zdevastovaný kostel, věřící tam prakticky nejsou, a přesto se utvoří spolek na jeho záchranu a doslova ze země vydupávají jeho obnovu. Proč to dělají? Uvědomují si, že v té stavbě je uloženo dědictví předků, že je to Boží a tedy krásný prostor, který je nějak „jiný“. Bývá tu ticho, může tu znít hudba i ze zaprášených a poškozených soch a obrazů dýchá duchovní síla. Ať už je kostel starý, nebo nový, měl by sloužit především lidem, kteří se dívají vzhůru; ať už koncertem, či prohlídkou s výkladem nebo jen možností posedět v klidu a meditovat. Není i tohle jistý druh bohoslužby?

Kostel by měl sloužit lidem

Prostor pro dívání se vzhůru.
Liturgická a teologická muzea.
Dědictví i ozdoba obcí. Ale co
s tím dál? Stávají se chrámy
respektovanými, ale spíše jen
naleštěnými památkami, nebo jim
dokážeme zajistit důstojný obsah
a další duchovní život? Ptali jsme se
čtveřice osobností.

**Jaká je budoucnost kostelů
v Česku?**

MAREK JAN ŠTĚPÁN

**ARCHITEKT, NAVRHUJE SAKRÁLNÍ
STAVBY NEBO JEJICH
REKONSTRUKCE**

Následkem poválečného přesunu obyvatel se řada kostelů ocitla na periferii potřeb věřících, kteří nyní bydlí jinde. Často stojí v Sudetech a na odlehlém venkově či v centrech měst. Osud naleštěných památek se týká jen části z nich. K většímu zamyšlení vybízí fakt, že se stávají liturgickými a teologickými muzei. K současníkům promlouvaly jasně, co ale říkají modernímu člověku? Dnes se od sakrálního prostoru vyžaduje ztišení od okolního ruchu včetně informačního a vizuálního, kostel promlouvá spíše minimalistickým pojetím. Funkční historické chrámy nyní hledají překlad svého výrazového jazyka do současnosti. Zde bych apeloval na pracovníky památkové péče, aby byli vstřícní k současným potřebám farníků, protože oni jsou ti, kdo nejlépe udrží kostel v provozovatelném stavu. Co si ale počít s nevyužívanými kostely? Kdo a proč je má opravovat? Odpovědi hledáme v Laboratoři sakrálního prostoru na VUT v Brně. Kostely hrají podstatnou roli křesťanské duchovní krajiny. Profanace společnosti se však dotýká i jich. Pokud už neslouží liturgicky, musíme hledat jinou náplň. Městské kostely lze využít ke kulturním účelům, zatímco rekonstrukce těch odlehlých bude směřovat spíše k přestavbě na obytné účely, což můžeme hojně pozorovat v západní Evropě. Jedním ze zajímavých příkladů, které jsem viděl, byl i skatepark v pseudogotickém kostele.

JAROSLAVA VALOVÁ

**ZAKLADATELKA FIRMY
SIKO KOUPELNY
& KUCHYNĚ**

Kostely vnímám jako kulturní dědictví po předcích a naší povinností je toto bohatství zachovat. To se povedlo v jihočeských Čimelicích díky veřejné sbírce. K dárcovství byli osloveni farníci, občané, podnikatelé, obecní úřady i další instituce. Ne všichni pochopili, že to má smysl. Naštěstí komunita ochotných přispět finančně i brigádnicky byla dost velká. Rekonstrukce stála přes 7 milionů, z toho třetina šla z dotací Ministerstva kultury a Jihočeského kraje. Kostel je opět ozdobou centra obce a uchovává nemalé historické hodnoty. Zvon a dřevorezba Panny Marie s jezulátkem pocházejí z 15. století. Interiér zdobí barokní sochy, z nichž jedna byla až ve francouzském Lyonu na výstavě evropského baroka. Kostel nemusí být jen místem pro církevní účely, ale i místem kulturních akcí. Opravený interiér mohli nedávno obdivovat diváci při úžasném recitálu Lucie Bílé s klavírem Petra Maláska. Pořádají se zde koncerty, kde vystupují děti společně s profesionály. Kostel může tmelit místní komunitu a probouzet občanskou soudržnost. Proto fandím i stavbám nových architektonicky zajímavých kostelů z veřejných sbírek.

ZBIGNIEW CZENDLIK

**ŘÍMSKOKATOLICKÝ KNĚZ POLSKÉ
NÁRODNOSTI PŮSOBÍCÍ V ČESKU
A DĚKAN LANŠKROUNSKÝ**

Kostely těžko vymažeme z mapy Česka a z české krajiny. Jsou součástí naší historie, tradice, kultury. Představovaly dominantu měst a obcí. Důležitá však není jen architektura, ale zvláště jejich duchovní rozměr. Nevnímám kostely jako naleštěné objekty. Stačí se podívat do severních nebo západních Čech. Je nezbytné opravovat, rekonstruovat nebo restaurovat historické budovy. Zároveň je potřebné přenechávat budoucím pokolením i moderní církevní stavby, které korespondují se současnou dobou a s naším viděním světa, neboť to vše do architektury promlouvá. Osobně vnímám, že pro církev jako takovou je přínosné, že se staví nové chrámy. Spousta lidí považuje hodnoty, které v těchto posvátných prostorách hlásáme, za součást minulosti. Novodobé chrámy však poukazují na to, že i víra může být moderní. Někdy je skutečně těžké najít pro stávající církevní stavbu jen duchovní náplň. Kdysi dávno jsem chtěl jeden ze tří kostelů v Lanškrouně přetvořit na knihovnu. Bohužel se projekt nesetkal s pochoopením v církevních kruzích. Pokud objekt nežije přítomným životem, chátrá. Vždy je však podstatné zvážit, k jakým účelům bude „odsvěcená“ stavba sloužit. Za správné a důstojné považuji využívání ke kulturním účelům jako například Pražská křižovatka, nikoli však jako místo pro bydlení či sportovní aktivity.

EVANGELICKÝ KOSTEL V HODSLAVICÍCH

ŘÍMSKOKATOLICKÝ KNĚZ JOSEF SUCHÁR PREZENTUJE ZÁCHRANU A OBNOVU KOSTELA V NERATOVĚ.

DISKUZE

O potenciálu církevních staveb

V polovině října se v evangelickém kostele v Hodslavicích na Novojičínku uskutečnila stejnojmenná konference, kterou pořádala společnost Objektor architekti ve spolupráci s místní Českobratrskou církví evangelickou. V článku shrnujeme nejzajímavější myšlenky.

TEXT JAKUB ČERVENKA
FOTO OBJEKTOR ARCHITEKTI, S. R. O.

Cílem bylo podnítit diskuzi o efektivním využívání církevních objektů, motivovat jednotlivce i sbory k odvaze mít vize, dělat rozhodnutí a sbližovat občanskou společnost prostřednictvím architektury. Konference neodhalila jediné možné řešení, ale ukázala možnosti, jak lze nad sakrální architekturou přemýšlet. V příspěvcích jsme se od kostela dostali k nákupnímu centru, ve kterém může vystavění duchovního prostoru sloužit lépe než lecjaký kostel. Kladli jsme si otázku, co s těmi vystavěnými, často prázdnými a opuštěnými stavbami? Byli jsme konfrontováni s ostrými daty a neutuchající energií povedených příkladů, které táhnou.

Přednášky nabídly čtyři rozdílné úvahy a možnosti přístupu k sakrálním stavbám. První prezentace se věnovala rekonstrukci evangelického kostela v Hodslavicích. Historicky vrstevnatý a jeden z prvních protestantských svatostánků na Moravě je ukázkou citlivé, a přesto současné diskuze o vztahu starého s novým. Očištěním

nánosů času se odhalila působivá tektonika stavby, která vytváří pozadí pro bohoslužebný, ale i kulturní život v obci.

Prezentace Marka Jana Štěpána byla vystavěna na tvrdých datech o sakrálních stavbách v Moravskoslezském kraji. Jako protiváha k pesimistickým číslům mu posloužily povedené příklady, které táhnou. A závěr? Kostel dnes není místem jen pro bohoslužebný život. Stále více je třeba myslet na komunitu, která utváří děj.

Josef Suchár představil „Neratovský zázrak“ – co všechno lze vybudovat s entuziasmem, kolem kterého se formuje komunita. Ze zarostlého kostela bez střechy se po rekonstrukci stal středobod farnosti. Je stále otevřený a poutníkům umožňuje pozorovat hvězdy novou celoskleněnou střechou. Stal se vlajkovou lodí společenství a svým způsobem inicioval stavební rozvoj farnosti.

Jakub Filip Novák se rozpovídal o netradičních formách sakrálních objektů. Některé vznikají tam, kde jsou potřeba, a nezáleží, zda se jedná o již zastavěnou lokalitu nebo zelenou louku. Někdy je lepší historické budovy prodat a nechat jinému využití. Církevní stavby dnes mohou být bez kostela, ale naopak s tělocvičnou. Jak je vidět, lze to dělat i jinak, než jsme zvyklí. ■

www.objektor.cz

GOTICKÝ, PŮVODNĚ FARNÍ, KOSTEL SV. MARTINA A TOBIÁŠE TVOŘÍ DOMINANTU NEJEN MĚSTA, ALE I JEHO NEJBLIŽŠÍHO OKOLÍ.

BÍLÉ VYMALOVANÝ INTERIÉR KOSTELA BEZ OZDOB SE VELMI HODÍ PRO VYSTAVOVÁNÍ SOCH.

CHVÁLÍME

Zpátky ke kořenům

Kostel, sýpka, byty, chlív, skvot, lapidárium. Různorodé způsoby využití původně posvátné stavby. Novodobá proměna jí navrátila důstojnost a smysl. Kostel sv. Martina a Tobiáše v Dobešově u Černovic na Pelhřimovsku tak povstal z prachu a znovu žije.

Když se v roce 2010 stal starostou Jan Brožek, začal spolu s místními občany vedenými Františkem Průšou (dnes předsedou Zemědělského družstva Černovice u Tábora), připravovat záměr na obnovu zdevastovaného kostela sv. Martina a Tobiáše. Opravy se odehrávaly ve třech fázích v letech 2012, 2014 a 2018 prostřednictvím firem Dřevotvar – řemesla a stavby, s. r. o., z Chýnova, M Build, s. r. o., z Písku a Pacovské stavební a obchodní společnosti, s. r. o. Objekt byl zpočátku odvlhčen a sanován z exteriéru i interiéru, získal nové cihlové podlahy, elektroinstalaci, zaklopení stropu a fasády, byla opravena střecha.

V interiéru byly zbourány nadbytečné příčky, které už po roce 1700 vytyčovaly byty, chlív a sýpku. Po třech letech se tak opět otevřel prostor hlavní

lodi. Během třetí etapy obnovy bylo odstraněno i druhotné přepažení mezi kostelem a kaplí a sakristie byla vybavena provozním zázemím. Stavbě se vrátily dřívější okenní otvory, jejichž výplně vyrobil podle původních truhlář Jiří Hrubý z Černovic. Restaurování omítek v kapli není zatím z důvodu chybějících financí dokončené. O celkové náklady na rekonstrukci, které dosáhly výše necelé tři miliony korun, se dělilo město a Místní akční skupina Via Rustica.

Prvotní myšlenka využívat gotický kostel z první čtvrtiny 14. století jako muzeum zemědělských strojů se u vedení města naštěstí neujala. Důstojnou náplň mu v současné době poskytují manželé a umělečtí sochaři Lars Widenfalk a Alena Matějka. Objekt, který si od města pronajímají, jim slouží především jako lapidárium. Přesto se zavázali jej zpřístupňovat ve dnech městských slavností či otevřených ateliérů, případně po předchozí domluvě. A jak dodává Alena Matějka: „Pro kamenné i skleněné sochy je prostor kostela velmi přirozeným prostředím.“ ■

Máte rádi ROZHOVORY?

Nenechte si ujít rozhovor s Alenou Matějkou na portálu PROPAMÁTKY:

www.rb.gy/eqjh2u

TEXT JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO ALENA MATĚJKA

REVITALIZOVANÉ PIETNÍ MÍSTO PAMÁTNÍK ZÁMEČEK SE NACHÁZÍ NA OKRAJI PARDUBIC.

SLAVNOSTNÍHO OTEVŘENÍ SE ZÚČASTNIL PAMĚTNÍK ANTONÍN BURDYCH.

EXPOZICE

Slavnostní otevření Památníku Zámeček

Na konci října 2021 bylo v Pardubicích slavnostně otevřeno revitalizované pietní místo Památník Zámeček. Rozsáhlá rekonstrukce byla zahájena na jaře loňského roku. Cílem bylo zachovat pietní charakter místa a vybudovat novou expozici, která připomene tragické osudy Čechů, kteří byli na tomto místě popraveni během nacistické okupace.

Památník se nachází na okraji Pardubic nedaleko Larischovy vily, pro niž se vžil místní název Zámeček. Vilu s rozlehlou oborou zabrala během protektorátu nacistická pořádková policie. Na odlehlém místě s písčným valem zřídila cvičnou střelnici, kterou gestapo v období heydrichiády změnilo na popraviště. Od 3. června do 9. července 1942 zde bylo popraveno 194 českých vlastenců, jejichž těla byla zpopelněna a popel vysypán do Labe. Nejmladší oběti bylo pouhých 15 let.

V roce 1949 vznikl na bývalém popravišti památník. Místu dominuje žulový pomník. Jeho autorem je pardubický architekt Karel Kalvoda. Reliéf s mužskou a ženskou postavou zhotovil sochař Jaroslav Zelený z Chrudimi. V roce 1978 bylo pietní území prohlášeno národní kulturní památkou.

Město Pardubice v roce 2017 vypsal architektickou soutěž na rekonstrukci památníku. Cílem bylo vybudovat nadčasově řešenou expozici, která bude citlivě a zároveň poutavými a interaktivními prostředky vyprávět příběhy lidí, pro něž slova vlastenectví, hrdinství a svoboda nebyly jen prázdnými pojmy.

Revitalizace a výstavba byla zahájena na jaře roku 2020. Jelikož se jedná o národní kulturní památku, město úzce spolupracovalo s odborníky památkové péče ve všech fázích projektu. Rekonstrukce celého území započala restaurátorskými pracemi a odborným

TEXT DAGMAR KOŽELUHOVÁ
FOTO TOMÁŠ KUBELKA, VLASTIMIL RAŠKA

Vlastimil Raška

OBNOVENÉ PLASTIKY SE STALY SOUČÁSTÍ NOVÉ EXPOZICE.

sejmutím keramických uměleckých děl. Plastiky byly po obnově přesunuty z venkovních prostor do interiéru a staly se součástí nové expozice. Podzemní část expozice vznikla podle návrhu architektů Jana Žalského a Víta Podráského. Památník navrhli jako betonový odlitek. Beton doplnili ocelovými a plechovými prvky, hliněnou svažující se podlahou, žulovými kostkami a robustními dřevěnými lavicemi v kinosále. Autorem odborné části, včetně zajištění dochovaných autentických materiálů, je historik Vojtěch Kyncl.

Díky unikátním písemným dokumentům z českých, ale i německých či amerických archivů nabízí expozice Památníku Zámeček nové historické souvislosti. V úvodu je připraven krátký film zachycující přerod prvorepublikové atmosféry do nacistického teroru s unikátními dobovými obrazy z Pardubic. Expozice obsahuje doklady administrativní preciznosti nacistického aparátu, předměty dochované z popraviště, audionahrávku deníku Jaroslava Charypara, který odvážel

Tomáš Kubelka

Vlastimil Raška

NOVÁ EXPOZICE PŘÍBLIŽUJE HISTORII CITLIVĚ A ZÁROVEŇ POUTAVÝMI A INTERAKTIVNÍMI PROSTŘEDKY.

z popraviště mrtvé, fotografie přibližující ženevské konvence a krátké filmy se svědectvími pamětníků.

Dobové dokumenty na interaktivních displejích vypráví o nacistickém plánu germanizace Evropy, o dopadech atentátu na Reinharda Heydricha, přibližují formování odboje na Pardubicku a příběh pardubických Židů. Návštěvník si také může poslechnout záznamy protektorátního rozhlasu a vysílání BBC z Londýna. „Vyprávíme příběh o boji hrstky lidí proti obrovské přesile. A vyprávíme ho nejen současné generaci, ale pomyslně i těm, kteří položili životy, neboť se nikdy nedozvěděli, jak důležitý úkol splnili. Postavit se zlu mělo smysl. Hlavní myšlenkou ale zůstává dosud nedoceněný přínos Československa v garanci nezadatelných lidských práv a důsledného potírání zločinů proti lidskosti. Na tento přínos světu po přestálém utrpení mohou být Češi právem hrdí,“ uvádí autor ideového libreta expozice historik Akademie věd Vojtěch Kyncl.

Část historických materiálů je prezentována v tištěné formě, část pomocí dataprojektorů, LCD displejů a reproduktorů. „V Památníku Zámeček jsou poprvé zveřejněny nejen některé úřední dokumenty, ale také deníkové zápisy a rozhovory Adolfa Hitlera, Heinricha Himmlera, Josepha Goebbelse nebo Martina Bormanna,“ dodává Vojtěch Kyncl. Některé dobové exponáty do stálé expozice poskytlo Východočeské muzeum v Pardubicích.

Mimo výstavby nového objektu se také zrevitalizoval prostor kolem pomníku, kde byly odstraněny keřové porosty. Byl odkryt původní val, před nímž nacisté v roce 1942 popravovali české vlastence a který se po remodelaci stal významnou součástí památníku. Na pietním místě bylo vysázeno 58 nových stromů a vybudovány mlatové cesty pro pěší doplněné veřejným osvětlením a kamerovým systémem.

O provoz areálu se stará nová příspěvková organizace Památník Zámeček Pardubice. Do revitalizace město investovalo 43,8 milionu korun, s pokrytím nákladů mu pomohly dotace Evropské unie a příspěvek ze státního rozpočtu ve výši přes 21 milionů korun. Dotace byla čerpána prostřednictvím ITI Hradecko-pardubické aglomerace, IROP – Prioritní osa 3: Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí, Specifický cíl: 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví. ■ www.zamecek-memorial.cz

Zajímají vás PAMÁTKY A VÁLKA?

Vyhledali jsme pro vás
další články na portálu
PROPAMÁTKY:

rb.gy/psi6ak

HISTORICKÝ POHLED NA TOVÁRNU V LODĚNICI

KNIHU LZE KOUPIT POUZE PŘES WEBOVÉ STRÁNKY.

KNIHA

Gramofonka zal. 1951

Z LODĚNICE DO VELKÉHO SVĚTA zní podtitul publikace mapující 70letou historii největšího světového výrobce gramofonových desek. Ten pochází z Česka a jsou jím někdejší Gramofonové závody, dnes skupina GZ.

Gramofonové desky už dlouho zažívají velký návrat. Česká skupina GZ, dřívější Gramofonové závody, díky tomu dlouhodobě posiluje a expanduje se svými výrobky do celého světa. Má dokonce lisovny i v USA a Kanadě. Je už roky největším výrobcem gramofonových desek na světě.

O 70leté historii firmy vyšla první souhrnná kniha. Autoři skládali její příběh z archivů a dalších historických zdrojů, z rozhovorů s mnoha lidmi z továren v Loděnici, Soběslavi, příbramské tiskárny PBTisk. Mluvili rovněž s lidmi z americké lisovny Memphis Record Pressing, kanadské Precision Record

Pressing a také z francouzské továrny na CD a DVD, SNA GZ. Všechny tyto firmy dnes tvoří skupinu GZ, které se daří nejlépe v její historii. Jedním z ukazatelů, který to dokresluje, je nárůst z ročního počtu vyrobených vinylů z 364 tisíc kusů v roce 1993 na celkových zhruba 40 milionů v roce 2020. V celé knize jsou také fotky z různých období, včetně vzácných obrázků z 19. století, kdy v Loděnici fungovala přádelna bavlny, na jejíchž základech současná továrna vznikla.

Za dobu své existence vyrobila 600 milionů gramofonových desek, k tomu 1,7 miliardy CD a DVD a přes 3 miliardy polygrafických výrobků – od plakátů přes obaly na alkohol až po luxusní krabičky na telefony, kosmetiku nebo módní doplňky.

V knize čítající více než 330 stran si své najdou nejen fanoušci vinylů, ale lidé mnoha zájmů a profesí. Ekonomové a konzultanti se dočtou, že miliardovou společnost lze vybudovat i bez obsáhlých prezentací vznešeně definujících firemní strategii. Stačí k tomu selský rozum. Psychologové brzy prokouknou, že lidé z GZ mají silně vyvinutý pud sebezáchovy a schopnost přežít. Umějí se pevně zakousnout do projektů, které jsou pro ně důležité. Inženýři a techničtí fanoušci se zase dozvědí, jak si kutilové z fabriky sami vyráběli složité stroje (například vzácnou Ortofonku), které nebyly nikde na světě k dostání. ■

www.gramofonka.cz

TEXT MIROSLAV ČEPICKÝ
FOTO ARCHIV GZ MEDIA

OBYVATELÉ BENÁTEK DLOUHODOBĚ UPOZORŇUJÍ NA SITUACI, ŽE JIM MĚSTO, KDE ŽIJÍ, KRADE EXTRÉMNĚ VELKÝ POČET TURISTŮ.

PŘESAHY

Benátky v boji

Letošní summit evropského kulturního dědictví pořádala Europa Nostra v Benátkách. Město, které letos slaví 1 600 let existence, se dlouhodobě potýká s extrémně vysokým počtem turistů. Zároveň čelí častým záplavám a dalším problémům souvisejícím s klimatickými změnami.

Dobu, kdy hrozba covidové pandemie přinesla částečné zklidnění vyhořelé situace, využila Europa Nostra pro zorganizování velkých diskuzních panelů pod souhrnným názvem Saving Endangered Venice & its Lagoon: How to Build Back Better? Debata 20 pozvaných politiků, ekonomů, sociologů, novinářů, studentů a zástupců občanských sdružení měla za cíl poukázat na hlavní problémy a nastínit možná řešení.

Ukázalo se, že Benátky nejsou v postupu ochrany svého dědictví jednotné. Liší se názory občanů a občanských organizací, jak řešit například kotvení velkých lodí v bezprostřední blízkosti historického centra, od pohledu politických reprezentantů a zástup-

GIANPAOLO SCARANTE, PREZIDENT ATENEA VENETA

ců přístavu. Stále je upřednostňován ekonomický prospěch a finance, které z turismu proudí. Zdroj, který je tak velký, že ostatní díky němu zmizely, a tak nezbývá než turismus stále dokola podporovat. To však přináší vysoké ceny bydlení, úbytek běžných služeb a stěhování místních jinam.

Jaká je cesta ven? Aby se město stalo opět rezidenčním a bylo schopno chránit své kulturní a přírodní bohatství, bude potřebovat daleko více finančních zdrojů, než doposud vůbec žádalo. Podle Mattea Secchiho z Venessia.com musí mít Benátky v řízení těchto zdrojů autonomii založenou na zvláštním statutu, který dovolí, aby se mohly o sebe samy postarat. Gianpaolo Scarante, prezident Ateneo Veneto, upozornil na velké množství kulturních organizací, které operují ve městě. Jejich role je však více turistická, než aby vytvářely kulturu pro místní obyvatele.

Tommaso Cacciari z organizace No grandi Navi považuje za velké vítězství, že lodě nesmí projíždět kanálem Giudecca. Ve hře je jejich přesun do přístavu v Margheře, což ale přinese stejné problémy. Podle Cacciariho nelze oddělovat památky, kanály a obyvatele, ale je důležité chránit lagunu jako celek. Vittorio da Mosto za Youth of the 3rd Millenium připomněl, že Benátky jsou světovým městem, a na tom by měly stavět svou budoucnost a hledat společenské, kulturní a pracovní příležitosti. ■
vimeo.com/611667553

TEXT TOMÁŠ ŘEPA
FOTO ARCHIV EUROPA NOSTRA

FOTOREPORTÁŽ

FOTO TOMÁŠ DITTRICH

Interiér restaurace Masaryčka

Přízemní interiéry někdejší císařské restaurace se nacházejí v nárožní pozdně klasicistní budově na rohu Havlíčkovy a Hyberské ulice. Dům z roku 1873 byl postaven podle projektu Antonína Jünglinga a je součástí památkově chráněného komplexu, který je nejstarším provozovaným koncovým nádražím v Evropě. Interiéry včetně prvků venkovního značení respektující historický odkaz vznikly podle návrhu architektonického studia archicraft, s. r. o., pod vedením Tomáše Ciešly, Miroslava Krátkého a Lenky Bartoňové. Podařilo se skloubit moderní design, který souzní s původními dochovanými materiály, z nichž některé prošly repasí. Podlahy tvořené původně vlasy kladenými do stromečku nahradila dřevěná prkna, soudobou tvář mají obklady, stoly a lavice jsou z jasanového dřeva. Obnovou prošly charakteristické stropy a litinové sloupky. Akustika v prostoru s vysokými stropy restaurace je řešena užitím kovových konstrukcí se zavěšenými dýhami, které spolu s obklady zabraňují šíření hluku.

www.archicraft.cz | www.masaryckarestaurace.cz

Z MĚST A OBCÍ

IVANČICE

Měšťanský dům má zrestaurovaný portál

Na Palackého náměstí vedle městského úřadu najdeme památkově chráněný Frušauerův dům. Renesanční stavbu vlastnila Helena Elizabeta Frostalecká rozená Fruschauerová (asi 1606–1639). Následnými majiteli byli barvíři, mlynář a na konci 19. století Anton M. Worel, jenž v něm zřídil poštovní stanici. Současný vlastník začal objekt opravovat v roce 2021. Práce na obnově se rozhodl realizovat ve dvou letech. V roce 2021 bylo dokončeno restaurování portálu vchodových vrat. Pískovcový bohatě zdobený portál pochází z konce 16. století. Vyrobili jej italští kameníci z hrubšické kamenické hutě. V současné době je zejména ve spodní části viditelně poškozen. Povrch kamene musel být proto očištěn a zbaven soli. Poškození byla odstraněna doplněním tmele z kamenné drti a křemičitého písku za použití hydraulického pojiva. Restaurování prováděl René Vlasák.

www.ivancice.cz

JINDŘICHŮV HRADEC

Festivalem betlémů ožívají památky

Předvánoční festival betlémů se konal v tradičním čase o prvním adventním víkendu 27. a 28. listopadu. V muzejních prostorách minoritského kláštera byly k vidění různé betlemářské techniky a návštěvníci mohli pozorovat řezbáře přímo při tvorbě dřevěných betlémských figurek. Nakoupit vánoční dekorace a výrobky klientů chráněných dílen bylo možné na adventním trhu v klášterní kapli. Během akce byl přístupný anamorfní portrét Tomáše Krízy, tvůrce Krýzových jesliček, od Patrika Proška, který je umístěn nastálo v sakristii kostela sv. Jana Křtitele. Výjimečně byla během adventu otevřena i městská vyhlídková věž, která je součástí kostela. O druhém adventním víkendu 4. a 5. prosince si mohli návštěvníci prohlédnout čerstvě rozsvícený vánoční strom na náměstí Míru a nasát atmosféru trhů ve městě. Po celou dobu adventu ožívají i prostory jezuitského semináře Muzea Jindřichohradecka díky unikátnímu mechanickému betlému, Krýzovým jesličkám.

www.infocentrum.jh.cz

KOLÍN

Freiwaldův dům získal novou fasádu

Obytný činžovní, takzvaný Živnostenský, dům z let 1922–1923 postavený stavební firmou Freiwald-Böhm má novou fasádu. Byl postaven podle projektu architekta Jindřicha Freiwalda a navázal na komplex dalších významných obytných domů v Kolíně. Společně s fasádou byla opravena okna a rolety u nebytových prostor v průchodu směrem do ulice Na Hradbách, kde stávalo židovské ghetto. Dekorativně pojaté dvoupatrové průčelí je v takzvaném rondokubistickém stylu, vyznačující se vysokým štítem, drsnými omítkami a plastickými dekorativními prvky – římsami, portály. Má poněkud robustní tvary, neboť tento národní styl se v té době teprve formoval. V domě žil strýc spisovatele Franze Kafky, kolínský podnikatel s galantním zbožím Filip Kafka, za kterým Franz často jezdil a život v Kolíně také zvěčnil ve svých deníkových záznamech a dopisech. Dům čp. 93 je jednou z nejvýznamnějších památek moderní architektury v Kolíně.

www.mukolin.cz

Věra Jelínková

Město Jindřichův Hradec

Město Kolín

Prinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

MĚLNÍK

Město podpořilo obnovu měšťanských domů

Město podpořilo v roce 2021 z dotačního titulu Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón obnovu devíti městských domů. S vysokými nároky na řemeslnou preciznost bylo opraveno průčelí objektu čp. 136. Fasáda s malovaným medailonem s malbou Panny Marie chyběla patrová římsa a další drobné štukové prvky. Okna byla v minulosti vyměněna za novodobá, jednokřídlá, bez jakéhokoliv členění. Majitel budovy přistoupil ke kompletní rehabilitaci průčelí dle historické fotodokumentace. Byla doplněna patrová římsa, jejíž profilace vychází z analogií. Došlo k výměně okenních výplní – nové jsou dvoukřídlé, členěné na tři tabulky dle doložené fotodokumentace. Upravena byla také barevnost oken, hnědá barva byla změněna na vhodnější odstín slonové kosti. Při opravě fasády byl objeven kamenný portál, který je v současné době na přání majitele restaurován kameníkem.

www.melnik.cz

Město Melník

NEPOMUK

Socha madony byla zrestaurována

Ve městě byla nově zrestaurována socha Panny Marie s Ježíškem. Z nápisu na památce se dovídáme, že ji dal roku 1688 ke cti Panny Marie Zelenohorské postavit Daniel František Tábořský z Hirschenfeldu, hejtman, inspektor a regent zelenohorského panství. Socha původně stávala na mohutném hranolovém soklu z balvanů u budovy Zelenohorské pošty. V 80. letech minulého století byla po poškození vandaly a z důvodu nové bytové výstavby přesunuta do areálu kostela sv. Jakuba Většího, kde stojí dodnes. Restaurátorka Pavla Žiaková provedla očištění povrchu kamene a odstranění dožilých vysprávek. Vyrobila rovněž nové již nedochované atributy – dvě korunky, žezlo, křížek jablka a sekery. Zaťatá sekera symbolizuje dřívější nezdárné pokusy o zničení původního gotického předobrazu této sochy, který se dnes nachází ve Vídni a nese stejné atributy. Socha madony byla restaurována za podpory Ministerstva kultury z programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.

www.nepomuk.cz

Město Nepomuk

PŘÍBOR

Sousoší Panny Marie dostalo nový háv

V jarních a letních měsících roku 2021 prošlo sousoší Panny Marie komplexním restaurátorským zásahem. Opravena tak byla vrcholně barokní skulptura s ústřední postavou Panny Marie Immaculaty s Ježíškem na klíně, která je datována rokem 1713. Samostatná socha Panny Marie na mohutném hranolovém podstavci je obehnaná pískovcovou balustrádou, před jejímiž nárožními kuželkami stojí sochy sv. Floriána a sv. Rocha. V havarijním stavu se nacházely především architektonické části balustrády, které byly staticky nestabilní. Veškeré restaurátorské práce probíhaly na místě a zahrnovaly renovaci všech zmíněných pískovcových částí. Obnova spočívala v důkladném zpevnění kamene a ve vhodném doplnění chybějící a poškozené profilace i modelace. Na závěr ozdobila sochu nově pozlacená svatozář Madony a Ježíška. Postavu sv. Rocha doplnil chybějící atribut poutnické hole opět v pozlacené úpravě. Obnovu sousoší finančně podpořilo Ministerstvo kultury.

www.pribor.eu

Město Příbor

Z MĚST A OBCÍ

SLANÝ

Obnova středověkého chrámu pokračuje

Kostel sv. Gotharda je významným dokladem vrcholně a pozdně gotické architektury. Současně je i důležitým urbanistickým prvkem, jenž svou hmotou se čtyřbokou věží utváří celkový pohled na historické jádro města Slaný. Roku 2014 byla místní římskokatolickou farností zahájena obnova spodní části kněžiště s renesančními náhrobkami, nyní se pokračuje v horní části s opěrným systémem. Rekonstrukce se realizuje díky podpoře Ministerstva kultury z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a prostředkům města Slaný. Jedna z fiál opěrného systému byla natolik poškozená prasklinami, že bylo nutné ji sejmut a nahradit kopíem originálu. Práce probíhají pod dohledem restaurátora Jarmila Plachého. Kamenné zdivo presbytáře poseté kamenickými značkami bylo vyčištěno, zpevněno, místy doplněno umělým kamenem, spáry byly vyplněny. V následujících letech bude obnova presbytáře pokračovat dle finančních možností vlastníka.

www.pamatkyslany.cz

Město Slaný

SLAVKOV U BRNA

Oprava barokních soch jde do finále

Unikátní soubor téměř 50 soch umístěných ve slavkovském zámeckém parku bude příští rok kompletně zrekonovován. Město totiž schválilo poslední vlnu restaurování vápencových skulptur z počátku 18. století. Restaurátoři pod vedením Josefa Červinky se od jara příštího roku začnou věnovat dalším čtyřem vázám, sousoší Krista a Boha Otce a jednomu torzu. Podle něj by však město nemělo v ochraně soch polevovat ani po ukončení náročných prací. Mušlový vápenec je totiž velmi citlivý na povětrnostní podmínky. „V průběhu restaurování testujeme různé možnosti, jak v budoucnu sochy ošetřovat, aby byla prodloužena jejich životnost,“ uvedl Josef Červinka. Jediné dílo od autorů Giovanniho Giulianiho a Ignáce Lengelachera tak po pěti letech získá bělostný vzhled a kompletní péči. Na financování renovací se po celou dobu výrazně finančně podílí Ministerstvo kultury a město Slavkov u Brna, které je také majitelem vzácného souboru. Kompletní práce budou stát asi 5 milionů korun.

www.slavkov.cz

Město Slavkov u Brna

ZNOJMO

Bývalý pivovar má další návštěvnický cíl

Město se od roku 2010 snaží spolu se soukromými investory o konverzi nefunkčního, ale památkově chráněného areálu pivovaru, který leží v sousedství rotundy sv. Kateřiny a znojemského hradu. Dosavadním největším investorem je Znojemský městský pivovar. Ten začal v roce 2015 v důkladně obnoveném bývalém administrativním objektu vařit pivo. V roce 2020 zrevitalizoval severní dvůr, kde odstranil degradující přístavby a nechal vybudovat industriální altán s posezením. O rok později dokončil rekonstrukci objektu bývalého výčepu a na podzim zde otevřel novou stylovou pivovarskou restauraci s názvem ReZtaurace. Tím byl završen další díl mozaiky v přeměně tohoto historicky cenného komplexu. V prostoru historické varny zpřístupnilo město ve spolupráci s Národním zemědělským muzeem Expozici pivovarnictví. Soukromá společnost přeměnila navíc prostory historické strojovny a kotelny na Enotéku, unikátní degustační prostor lokálních vín.

www.znojmocity.cz

Město Znojmo

ZPRÁVY ON-LINE

ROZHOVOR s Ivanou Říhovou o obnově strakonického hradu

Obnova strakonického hradu, kulturního centra města, se po 16 letech blíží do cílové rovinky. Co vše se na památce za tuto dlouhou dobu odehrávalo, nám v rozhovoru přibližuje ředitelka Muzea středního Pootaví, které na památce sídlí.

Obnova kostela Nejsvětější Trojice ve Fulneku

Letos v létě byla dokončena obnova barokního farního svatostánku, který patří k výrazným památkám severovýchodní Moravy. Chrám je veřejnosti zpřístupněn zpravidla od pátku do neděle s možností objednání bezplatné služby průvodce.

www.mestavby.cz

ROZHOVOR o obnově hradu Kost s kastelánem Janem Macháčkem

Celkem tři roky trvala rekonstrukce hradu Kost. O tom, jaké nové poznatky přinesla obnova významné památky, s jakými úskalími se realizační firma potýkala a co nového čeká na návštěvníky, jsme si povídali s kastelánem hradu.

hrad Kost

Záchrana mirošovického zámku pokračuje

Památkově chráněný zámecký objekt s věží s mnoha zachovanými autentickými interiérovými konstrukcemi se léta nacházel v neutěšeném technickém stavu. V současnosti trvá započatá rekonstrukce této cenné a dlouho ohrožené památky na Teplicku.

ROZHOVOR s Miloněm Slabým o záchraně parostrojního pivovaru

Zámecký pivovar v Jemnici na Třebíčsku byl dlouho bez využití. Za přispění titulu Regenerace a podnikatelské využití brownfieldů Ministerstva průmyslu a obchodu město plánuje jeho obnovu a navrácení původní funkce. O detailech jsme si povídali se starostou města.

Město Jemnice

Nové motocykly v Technickém muzeu v Brně

Technické muzeum v Brně koncem června představilo čtyři nové přírůstky ze své sbírky motocyklů. Jedná se o dva zahraniční a dva tuzemské stroje, které ještě v oboru Historických vozidel a spalovacích motorů podle vyjádření kurátorky muzea zastoupeny nebyly.

Eva Řezáčová

ROZHOVOR s Miroslavou Šusovou o záchraně zámku Čečovice

Areál se dlouho nacházel v neutěšeném technickém stavu a v 90. letech minulého století málem podlehl požáru. Ruiny se nakonec ujali členové Českého svazu ochránců památek – Klubu Ladislava Lábka v Plzni, jehož zástupkyně jsme se zeptali na detaily.

zámek Čečovice

Zprávy pro vás připravujeme každý den. Sledujte nás on-line a odebírejte e-mailový zpravodaj.

www.propamatky.cz

Dív

KLUB
PROPAMÁTKY

věra

v srdce,
která bijí pro památky

Děkujeme za vaši podporu:
klub.propamatky.cz

MÁME VYBRÁNO

Jedinečná konference – setkání a diskuze s majiteli památek, kteří svými příběhy inspirují ostatní.

31. května 2022 | klášter dominikánů v Praze

www.mamevybrano.cz

HLAVNÍ PARTNER PORTÁLU A ČASOPISU PROPAMÁTKY

Pálené tašky značky TONDACH navazují na tisíciletou tradici používání tohoto druhu střešní krytiny, z čehož vyplývá závazek uchovávat ráz střešní krajiny zejména z pohledu materiálu a tvarů také do budoucna. Výrobky

této značky mají nejdelší záruku na základní střešní tašky vyráběné u nás, a to 33 let. Životnost pálených tašek ale činí až 100 let.

www.tondach.cz

ODBORNÍ PARTNEŘI

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek
www.keim.cz

Zajistíme likvidaci dřevokazného hmyzu v historických stavbách prostřednictvím horkého vzduchu.
www.thermosanace.cz

Keramika jako kámen: pálené kameninové stavební materiály pro opravy historických staveb
www.brispol.cz

Prověřené maltové směsi pro památky a řešení vlhkostních problémů u historických objektů
www.mc-bauchemie.cz

Likvidace dřevokazného hmyzu a následná ochrana dřeva proti hmyzu, houbám i plísním
www.bochemitshop.cz

Využijte více než 25 let našich zkušeností s osvětlením památek, galerií a muzeí.
www.etna.cz

Okna a dveře pro historické budovy – kde jiní končí, my začínáme.
www.antikhaus.cz

Dokumentujeme památky metodami 3D skenování, bezpilotním snímkováním včetně zpracování dat.
www.g4d.cz

Restaurujeme uměleckořemeslná díla ze dřeva a kovu, včetně zlacení a polychromie.
www.bradna.eu

PROPAMÁTKY

Ročník 10, číslo 4, vychází 4x ročně

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

Šéfredaktorka: Jitka Skořepová

Redakce: Kryštof Havlice, Zbyněk Konvička,

Aleš Kozák, Dagmar Koželušová, Jan Štifter

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková,

Jindřiška Kukrálová, Zuzana Richterová

Grafická úprava: Jiří Pobřísl, Jan Štunc

Evidenční číslo: MK ČR E 20818

© Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

E-mail: redakce@propamatky.cz